



Nro. 10.

A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Indúlt Bétsből, Pénteken Februarius 3-ik napján
1804-ik esztendőben.*

B é t s.

Itten a' farsangi mulatságok nagy divatban vannak. A' redoute szála, a' Casszinók, a' tánczoló, 's vendéglő szálák dugva vannak emberrel. Kiki úgy tölti idejét, a' mint erszénye engedi, és tettezik. — Itten a' belső városban 39 kafféház, 4 táncz szála, a' külső városokban 47 kávéház 's 24 táncz szálák találhatnák. Ebből ki tettezik, melly lok ember legyen ezen népes városban.

Magyar Ország.

Néhai B. Kray Cs. Kir. Tárnok mester vitéz hazánkfia temetésének körülállásairól azolta is szép tudósítást vettünk Pesti Erd. Correspondensünktől, melly ide megyen ki:

„Vigasztalással halhatta a' hazafi, szegénynek gazdagnak, kitsinynek, nagynak szájából az ő ditsiretét. Nevellyek a' Horja zenebonájának letsendesítését; mások Krajovánál Oláh Országban a' Török háborúban nyert győzödelmét; fokban M a n t u á n a k vissza'vétele, Verónai Szerentsés ütközetét, és Olasz Országban a' Frantziáktól való megszabadítását magasztalták. — Az ő temetségét leginkább a' ditsőitette meg, hogy a' temérdek nézők, kik az ablakokat és útzákat el lepték, egyaránt ditsirték az ő jámborságát és bátor vitézségét. — Ditsőffégére lészzen az a' Magyar nemzetnek örökre, hogy ámbar fiai eddig éppen nem készülhettek hazájokban a' hadi mesterség tanulása által a' vitézi borostyán szedésre; de már úgy születnek, hogy tsak egy század el forgása alatt is, nemtsak Pálffiakat, Nadasdiákat, hanem H a d i k o t és K r a y t is mutathat Európa tsudajára.

N é m e t O r s z á g.

A' Marburgi fő Oskolának igen nevezetes Tanítója, Professor 's Orvos Doktor B a l d i n g e r E r n e s t G o t t f r i e d U r, hasznos életének pályáját el futván, ezen mai napon végződő Januarius 5-ik napján, rangjához illendő halotti pompával el temettetett. Ez a' meg holt tudós férfiú, a' Philosophica és Medica tudományoknak a' Hálai Kir. Universitásban való tanulása után, a' hét esztendei háborúban, a' Prussziai armadiánál táborigi Doktor volt, annak végződése után, elsőben a' Hálai, azután a' Göttingai hires fő Oskolákban sok esztendőig Professorságot viselt, és mivel a' betegeknek Szerentsés curája által is nagy hirt, nevet 's kedvességet szerzett önnön magának, a' meg holt Helzzen Kalzizeli Landgróf II. F r i d r i k t ö l, nagy

A' Római Sz. Pápa VII. Pius és az Olasz Respublika közt meg határozott Concordatumnak következő nevezetesebb czikketei vannak: 1) A' Status vallása a' Katolika vallás. — 2) Az Olasz Respublika első Præsidente Bonaparte fogja az Érsekségeket és Püspökségeket ki osztogatni. — 3) A' nevezetesebb Káptalanok, és Collegiata Ekklesiák meg fognak hagyatni. — 4) A' Seminariumokra, avagy nevendék Papságra a' Püspökök viselnek gondot, a' kik az első Præsidentnek meg esküdni tartoznak. — 5) A' Parokiáknak ki osztogatásokra a' Püspököknek leszen jusok. — 6) A' már el adatott papi jószágoknak el adatását helybe hagyja a' Sz. Pápa — 7) A' papi személyek a' hadi élettől szabadok leszenek. 8) Ennekutánna semmi papi jószágot nem lehet a' Sz. Pápa hire, 's meg egyezése nélkül el adni. — 9) Minden tselekedet, minden irás, minden szó, a' mellyek által a' Katolika vallás, 's annak szolgái a' papság meg kissebbitetnek, meg tilalmaztatnak.

A' Mantuai várnak Commendánsát polgár Mainonit, fok hadi érdemeire nézve osztályos Generálisnak, 's egyzersmind a' betsülletből való légionak tagjává tette az Olasz Respublikának első Præsidente Bonaparte. — A' Livornói kikötő helyben ismét nagy divatjában van a' kereskedés.

Spanyol Ország.

Ebből az Országból rész szerént örvendetes rész szerént szomorú tudósításokat vettünk. Örvendetesek annyiban, hogy a' Mallagában uralkodott öldöklő pestises nyavalya már annyira megszünt, hogy December 17 ik és következő nap.

jain, ott egyetlen egy ember sem hált meg, sem senkire nem ragadt azon gonosz nyavalya. Azonnan jött levelekből azt olvassuk, hogy Karácsony innep napján minden oda való templomok felnyitattak, és hogy harmad napi böjt, áhétatosság, és harang vonások által kivánták az életben maradt lakosok magok Isten eránt való háladozólagokat ki nyilatkoztatni.

Más Spanyol Országi városokból, nevezetesen Barcelonából gyászosabb hangon szóló hireket vettünk, mellyek szerént nemcsak ott, nemcsak Kataloniában, hanem több tartományokban is igen nagy nyomorúságban van a szegény nép. Arragoniában, a két Kasztiliában annyira nevedett az inség, hogy sok helyeken fa gyökérrel 's annak héjával taplalják a szegény lakosok magokat, a melly miatt következett ragadó nyavalya számtalan embert temet a föld alá. Sok környékekben a betegeknek a száma a népességnek felét felül haladja, 's találtnak sok olly falu helységek, mellyekben egyetlen egy egészséges embert se lehetni kapni. Erre való nézve kéntelen vólt a kormányzék egész tartományoknak nemcsak az adaját el engedni, hanem e mellett pénz - és eleségbéli segedelmet is nyújtani a lakosoknak. Ennekfelette az ott uralkodó éhségnek és pestises nyavalyának meg szüntetésére mindenütt hathatos intézeteket tétetett; azokba a tartományokba, és helységekbe, a mellyekbe ez a két fő gonosz el hatalmazott sok China gyökeret küldött, és a hol szükségesnek itilte, a nyomorúsággal küzködő szegénységnek fel segelésére Commissiókat állított fel.

Frantzia Respublika.

Közöttünk (ezt olvassuk a' Publiciste nevezetű Párisi újság levélnek 13 ik Januariusi darabjából) az a' kellemetes hir repdese egynéhány napokig, hogy a' köztünk és Anglusok közt való békekesség, mellyen néhány nevezetes Európai udvarok dolgoztak vala, bizonyossan meg fogna készülni. A' mi ezen támadt örömünk igen kevés ideig tartott, nints is már egyéb reménységünk, hanem hogy az első Conzul geniusa fogja ezt a' köztünk támadt pert el végezni. Azért is úgy gondolkozhatunk, hogy a' bé állott 1804 ik esztendő, Európára nézve, e' világ historiájában legnevezetesebb, 's leg fontosabb foglenni. — Hogyha az Anglia ellen való expeditió szerentsés lesz, úgy az első Conzul fogja a' békekességes feltételeket az ellenség eleibe irni; ellenben ha szerentsétlenül fog az ki ütni, Istentudja, meddig nem fogják az Anglusok ezt a' háborút folytatni, minden coloniainkat el szedik, kereskedésünket egészen semmivé teszik, és a' hadakozásra eddig fordított, 's ezután is fordítandó számtalan költségeiket, a' napkeleti 's napnyugoti Indiai termékekre vettendő nagy által fogják Európával megfizettetni. — Néhány időtől fogva sok nagy talentomú, tapasztalású, és messze látó férfiakot hivatván az első Conzul magához, az Angliái Expeditionának lehetőségéről vagy nem lehetőségéről tanácsot kért tőlök, olly maga ki nyilatkoztatása mellett, hogy azon tárgyról való értelmeket egyenesen, 's mindentartózkodás nélkül mondanák ki ő néki. Ezen eszköz által nagyon meg van arról győződve, hogy azon fontos dolognak eszközlése számtalan nehézségekkel legyen öszve kötötve.

Nem régiben, nevezetesen a' múlt 1803-ik esztendőnek utolsó negyed részében, akként nyilatkozhatta ki magát Anglia, hogy a' Máltai kikötő helyet, a' jelenvaló háborút követő békeellég után, szabad kikötő helyé, az az, olyanná fogja tenni, mellybe minden nemzetbéli kereskedő hajók szabadon bé evezhetnek, 's abból szabadon ki mehetnek. — Angliának ezen maga ki nyilatkoztatására a' Párisi Zsurnálifák fejeket nagyon tsoválván, ekként marczungották Angliát. „Várja el elébb azt Anglia, ha meg maradhaté Málta birtokában, avagy nem? Fr. Ország bosszúálló flottája még ki nem evezett s. a. t.

A' Szárdiniai király szenvedett karának ki pótolása, a' kinek ügyét az Orosz Császár vállalta magára, a' békeelléget követő időre halasztatott. — Miben fog ezen ki pótolás állani, senki sem tudhattya vóltaképen. — A' 17 ik Januáriusi Párisi közönséges újság levelek azt hirdetik, de talán fundamentom nélkül, hogy a' néhai XVI. Lajos Király ifjabb testvér öttse az Artéziai Gróf, néhány napnyugoti Osztályokba, nevezetesen a' Wendeibe, olly circularis leveleket küldött vólna, mellyben a' hazájokba vissza tért Fr. emigránsokat arra ösztönözte, hogy mennyenek hozzája Angliába, 's vegyenek azon legióknál hadi szolgálatot, mellyek Anglia védelmezésére állítódtak fel. — Fülébe menvén a' Fr. Kormányfzéknek e' dolog, nagyon vigyáztat a' hazájokba vissza ment emigránsokra, 's minden fegyvert el szedet töllök. — Tulonnál számos hadi seregekből álló ármádia gyüllött öszve, mellynek kórmánya Generál Reynierre van bizatva, a' ki az Egyiptomi expeditióban ösztályos Generális vólt, és sok esetekben vi-

tézi módon viselte magát. — Ebből a' környül-
állásból sokan azt húzzák ki, hogy a' Tuloni
kikötő helyben lévő flotta, 's az arra szállitan-
dó hadi nép ismét Egyiptom ellen fogna menni.

A' múlt Januarius 16-ik napján, B e g o n e n
St. S u z a n n e. és C a u c h y Status Tanácsosok,
a' Kormányzók képében ekként rajzolták le a' Fr.
Respublikának jelenvaló állapotját, 's más Hatal-
masságokkal való egyességet a' Törvényhozó Ta-
nács előtt: „A' Kormányzók, úgymond, leg több
győzedelmei között is a' békeséget ohajtotta, 's
az által egyedül a' Respublika boldogságát ki-
vánta eszközölni. Mihelyt a' békeség meg lett,
mingyárt serkengette a' kézi, és szép mesterségeket,
hasznos munkához fogatott, 's emlékeztető oszlo-
pokat emelt a' nemzet ditsőségére. — Hajóink
minden tengereken úszkáltak, és bátorságosaknak
tartották magokat a' békeséges traktáknak védel-
me alatt; azon igyekeztek, hogy vissza szerez-
hessék coloniainkat hazánknak, kikötő helyeinkben,
's Országunk határjain semmi sem vólt, a' mi
másokat félelembe, 's szorgalmatosságba ejthetett
vólna.“

„Ekkor az Angliai Kormányzók maga nem-
zetét fel háborította, minden mi, 's frigyeseinknek,
partjait hajókkal ellepte, és M á r t i u s 8-ik nap-
ján, 1803-ik esztendőben, a' két Parlamentumok
köz gyűlésében akként nyilatkoztatta ki magát az
Angliai Király, hogy mi az ő Birodalmának más-
tól való nem függését, vallását és Constitutioját
el rontani igyekezünk, 's azonnal meg is támadt
bennünket. — Ambár széllyel vóltak is hajóink
oszolva, mindazáltal még sints annyi vesztesé-
günk mint a' mennyit lenni gondoltunk. — Hada-

kozó hajóink bátorságban vannak, és tsak egy régi hajónk esett az ellenség kezébe.“

„Tabago és St. Lucia szigetek minden védelmezőktől üres lévén, magokat az első felkérésre feladni kéntelenek voltak, elenben nagyobb coloniaink kezünknél vannak. — A' Hannóverai Vál. Fejedelemséget hadi népünk egészízen elfoglalta, 25000 főből álló derék katonasággal a' fegyvert le tétette; a' Frantzia lovasság az ellenség költségen vett lavakon jár, és az Angliai Királynak leg szebb biradalma hatalmunk alatt van. Az ellenségnek tengereken való despotismusa naponként mind inkább inkább türhetet enné leszen. Hogyha el hiteti azt az ellenség magával, hogy olly gyalázatos békeességre fogja Frantzia Országot kényszeríteni, mint a' volt szerentsélen, 's erőtlen Kormányzók alatt, úgy igen soká fog a' háború tartani. — Az Amieni békeességes alkuban mérsékellett fel tételekre állott Frantzia Ország, és kevésbé kedvezőbre soha sem fog állani, Angliának sem fogja a' békeesség törést büntetetlenül hagyni.“

„Lovisiana az éizaki Amériikai Respublikáé leszen ennekutánna, melly maga mástól való nem függését, 's szabadságát nekünk köszönheti, nekünk fogja további ditsöfléget is köszönni jövendőben. — Spanyol Ország neutralitás mellett marad, az az, egyik részre sem fog állani. — Helvéczia olly változást szenvedett, a' millyent az idő, és a' meg változott értelmek kívántak; most már tsendességben van; a' régibb segítő seregek eránt való capitulatiók még újitattak, 's újobban feltalálta a' maga első és leg hivebb frigyos társait Fr. Ország. — Olasz Országban tsendesség uralkodik; az Olasz Respublika ármádiájának egy ré-

Ize azokhoz a' Fr. partokhoz marsirozik , a' hol régi ösei sok vitéz tetteket vittek végbe. — A' Török Birodalom titkos fortélyok miatt nyughatatlanságba esvén, hűséges frigyésének fogja Fr. Országot találni jövendőben. — Az a' békefég, mellyet a' száraz Európának adott a' Lünevillei meg egyezés, a' Regensburgi Diétának végzései által meg erősítetett s. a. t."

Nagy Britannia.

Angliának Canalis mellett fekvő városaiban, a' múlt Januarius harmadik napján az által ellenben lévő Frantzia partokról igen nagy ágyú ropogások hallattatvan , nem kevés felelem vette a' lakosokat körül. A' Canalisban (az Anglia és Frantzia Országok közt lévő szoros tengerben) felszala járkáló , 's vigyázatra ki állitatott hajók is mingyárt azt a' hirt vitték , hogy a' Frantzia első Conzul B o u l o g n é b a n légyen , és hogy az ellenséges hajok és truppok közt nagy mozgások tapasztaltassanak. Erre a' hirre minden Dower és Portsmouth közt fel állított lárma jelek meggyújtattak , 's mindenek, a' kik alkalmatosak voltak a' fegyver viselésre, a' tenger pertyához menni siettek. Azonközben az ágyú durogások a' Fr. partokról mind jobban jobban hallattatván, mindenek úgy velkedtenek vala , hogy az Angliába való kiszallással Bonaparte tréfát nem üz, és hogy a' Canalisban vigyázó hajók az ellenséges hajókkal üstökbe kaptanak. Végre értékre esett , hogy az első Conzul a' Bulognei kikötőhelyben lévő hajókat , osztályonként az ágyú lövöldözésben gyakoroltatta. Azon időben a' Dünkerkai kikötőhelyből is egy osztály apró hajó evezvén a' Bulognei kikötőhely felé, az Anglus hajóktól megtámadtat-

tak; de útjokban meg nem akadályoztatathattak. Admiral Keithban, a' ki a' kórmányára bízott flottával a' Canalisban vigyáz, az Anglusoknak nagy reménységek van, el is hitették azt magokkal, hogyha valamiképen próbát tennének Anglia ellen az ellenséges hajók, egyetlen egy se maradna épségben.

A' Londoni számos szabad seregek közt vagon egy, melly az Angliai Királyné nevét viseli, 's a' mellynek Lord Hobart a' commandirozó vezérje. Ezen szabad sereg számára, a' Kir. herczeg asszonyok, a' Királyné igazgatása alatt, egy ritka szépségű zászlót készítettek, mellyet az Ő Felsége nevében, Januarius 3-ik napján Harrington Grófné adott azon szabad seregnek által, a' Londoni udvarnál lévő külföldi követeknek, a' Frantzia Kir. herczegeknek, és D ü m o u r i e r, 's P i c h e g r ü Frantzia Ex-Generálisoknak jelenlétekben. Melly válogatott férfiakból alyon ezen sereg, abból is gondolhatni, hogy ennek első sorában, a' külső dolgokra ügyelő Anglus minister Lord Hawkesbury, minister Castlereagh, és sok főrangú nemesek, közember fővel szolgállyanak. — Azon tüzes beszédben, mellyel a' szép Harrington Grófné, a' Királyné képében, a' zászlót azon szabad seregnek által adta, a' többi közt így szólott: „Abban az időben, mellyben a' mi meg engesztelhetetlen ellenségünk, a' mi végső romlásunkra meg eskütt, el tökélettétek azt kedves és bátor barátim, magatokban, hogy ti mind azt, a' mit szentnek tartanak a' Brittusok, utolsó tsepp véretekig fogjátok védelmezni. — A' ti hazafiúi buzgóságotokon rendkívül való nagy örömben lévén a' Király-

tudós férfúnak, a' ki önnön hasznának meg tagadásával, hosszas tapasztalásai után azt e' világ előtt esméretessé tette. — Ha meg fontoljuk, a' tizenegyedik száz esztendőtol fogva hány millió kiseded gyermek lett az Arábiai himlőnek áldozatjává, mennyi szép ábrázatot undokított meg azon ragadó nyavalya, hány ezerni ezertestbe hagyott viálatos fekélyt maga után, 's hány ezerni ezer fosztatott meg a' miatt szeme világától; lehetetlen hogy egy részről meg ne szomorodjunk, más részről pedig hogy ne örvendjünk, 's ne örvendjenek következő maradékaink is azoknak a' szép ábrázatu 's kellemetes tekintetű gyermekeknek és ifjaknak, a' kik a' ténén himlő bé óltással való élés által a' pusztító, 's undokító természetes himlőtől meg menekednek.

A' némelyektől meg vetett Zsidó nemzetet is más pontból kezdik a' pallérozottabb Európai nemzetek most tekinteni, mint nézték vala hajdan Spanyol, Portugallia, Frantzia Országokban, és a' Német Birodalomnak egy résziben. — A' Prussziai uralkodó Fejedelmek közönséges Oskolákat állitattak fel a' Zsidó ifjúság nevelése végett, és azoknak az alattokvalóinak, a' kik kézi mesterségeknék tanulására Zsidó ifjakat vettek fel, szép jutalmat rendeltek.

Hasonló idvességés intézetek tétettek ezen minden emberi társaságtól el zárt nemzetre nézve Daniában néhány esztendőkkel ennekelötte, mellyekneknek tapasztallyák is hasznos következtéseit. — A' Koppenhágai Zsidó Gyülekezetnek Vénei, olly jelentést tettek a' Dániai Kancelláriának nem régiben, hogy hatvan hátrman találatnak közülök, a' kik külömbkülömbféle kézi mesterséget gyakorlanak, hogy azok közül tizenégyen mes-

terek, harminznégyen mester legények, tizennyolczan mellerségeket tanuló inasok légyenek. A' Koppenhágai Zsidó gyermekeknek nevelések végett, 1790 ik esztendőben fel állitatott oskola is szépen épül, mellyben olvasásra, írásra, és számvetésre tanítatnak a' gyermekek. Nem kevesen találhatnák az ott lakó Zsidó ifjak közt, a' kik mind az alsóbb, mind a' felsőbb oskolákban szép próbáit adtak talentomaiknak és szorgalmatos tanulásoknak. Ollyak is vannak szép számmal, a' kik a' tudományokat is, nevezetessen az Orvosi tudományt nagy előmenetellel tanúlták. — Egy Áltónai Zsidó ifjú, a' ki a' Kieli fő Oskolában a' törvényt tanúlta, és mind talentomairól, mind jó maga viseletéről Tanítóitól szép tanubizonyságlevelet vett, azon tudományban Doktorságra, 's Prókátorságra emeltetett s. a. t.

Török Birodalom.

Az az utolsó Török hajó is (így ír egy jó Konstantinápolyi Tudósítónk (melly onnan 22 napok alatt jött kikötő helyünkhöz, igaznak mondja azon hirt, hogy a' pártos Arnauták és Arabsok Alexandriát elfoglalták, 's illy környülállásokkal adja azon történetet elő: „Az Arnautak, és Arabsok, úgymond, csak nem minden ellentállás nélkül mentek bé Alexandriába, az abban uralkodott szép tsendességet ismét meg háborították, az ott vólt külső nemzetbéli Conzulok után szüntelen intselkedtek, a' kik a' reájok következhető veszedelemnek el távoztatására, 's magok bátoróságokra nézve azon vároft oda hagyták, familiájokkal, 's tselédekkel együtt hajókra ültek, és rész szerént Konstantinápolyba, 's rész szerént másutt kívántak menedék helyet magoknak keresni.“ Ezek közül valók vóltak a' Francia Országi és Jóniai szigetbéli Conzulok.“